

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

TREŚĆ:

1. SPRAWY POLSKIE.

a/ Polska a ZSRR	str: 1
b/ Stosunki polsko-niemieckie	" 3
c/ Polska a Czechosłowacja	" 4

2. ZAGADNIENIA OGÓLNE.

a/ Sytuacja polityczna w ZSRR	" 4
b/ Stosunki niemiecko-sowieckie	" 5
c/ Francja a Stany Zjednoczone	5

I. SPRAWY POLSKIE.

POLSKA A ZSRR.

Prasa sowiecka z dnia 12 b.m. zamieszcza notę rządu polskiego z powodu zabójstwa posła Wojkowskiego z dn. 9 czerwca b.r. o odpowiedź rządu sowieckiego z dnia 11 czerwca b.r.

EKONOMICZESKAJA ZIZN 12:6 pisze w art. wst.: "Wystrzał warszawski nie tylko wymierzony był przeciwko ZSRR, ale i przeciwko interesom Polski. Przyznaje to polska opinia publiczna." "Ostatnich czasach wzrosły nadzieje na zbliżenie między Polską i ZSRR i dały się zauważyć nowe perspektywy w dziedzinie politycznej i ekonomicznej obu krajów. Dlatego nie jest nieprawdopodobnem, iż siły, zainteresowane w zerwaniu tych stosunków i sprowokowaniu wojny, zgodnie ze swymi celami, włożyły rewolwer w ręce przestępcy." W interesach pokoju i ułożenia stosunków między Polską i ZSRR rząd polski powinien przedsięwziąć kroki w celu wypędzenia z Polski tych, którzy tak łatwo stawiają na kartę dzieła pokoju i prowokują wojnę, której cenę byłoby zmuszone zapłacić masy pracujące ZSRR i Polski. Stosunki pokojowe między obu sąsiadującymi narodami nie mogą i nie powinny znajdować się na polu podminowanem, od którego sznur znajduje się w nieodpowiedzialnych rękach monarchistów rosyjskich. Mamy nadzieję, że społeczeństwo polskie podziela dążenia do pokoju ZSRR i do dalszego pomyślnego rozwoju stosunków politycznych i ekonomicznych między obu krajami i że dokończy wszelkich starań do szybkiego oddalenia niebezpieczeństw, związanych z dalszym spokojnem przebywaniem rosyjskich emigracyjnych organizacji w Polsce i przez całkowicie bezstronne śledztwo oraz surowe ukaranie winnych pomoże do rozproszenia wzburzenia i niezadowolenia, które wywołał fakt zabójstwa posła Wojkowskiego.

LIETUWOS ZINIOS 10:6 pod nagł.: "Zabójstwo Wojkowskiego było zorganizowane przez polski sztab generalny" podaje, że jakoby niektóre pisma polskie ogłosiły wywiad z jednym z polskich posłów sejmowych, który oświadczył, że zabójstwo Wojkowskiego zostało popełnione w porozumieniu z II-im oddziałem polskiego sztabu generalnego: "Zabójstwo jest wstępnym krokiem Piłsudskiego do wojny z Sowietami. Po zabójstwie Wojkowskiego nastąpią zbrojne napady Bałachowicza i Petlury na terytorjum sowieckie, możliwe jest nawet rozpoczęcie bezpośrednich działań wojennych. Rosyjscy monarchiści korzystają z polskiej gościnności i w charakterze rzekomych administratorów i robotników pracują w angielskich koncesjach w Puszczy Białowiejskiej. Po dojściu do władzy Piłsudskiego ruch wśród monarchistów rosyjskich wzmógł się znacznie."

LIETUWOS ZINIOS 9:6 nawiązując do zabójstwa posła sowieckiego w Warszawie m.in. pisze: monarchiści rosyjscy zawsze dążyli do poróżnienia Polski i państw bałtyckich z Rosją sowiecką. Wobec konfliktu

angielsko-sowieckiego byli bliskim celu. Nie jest przecie tajemnicą, że Anglicy chętnie przystaliby na wojnę z Sowietami, gdyby do wojny tej zdokładali wciągnąć Polskę. Rosyjskie organizacje monarchistyczne działały niezbyt sprężysto, najwymowniej o tem świadczy fakt, że zabójstwo Wojkowa było popełnione nie przed lecz po oficjalnem oświadczeniu Polki, że w konflikcie sowiecko-angielskim zachowa neutralność. Przeto też zabójstwo Wojkowa pożądanego rezultatu nie osiągnęło. W końcu dzień zaznacza, że rząd litewski nie powinien wpuścić na terytorjum Litwy monarchistów rosyjskich, którzy prawdopodobnie w większej liczbie zostaną wydaleny z granic Polski i będą usiłovali działalność swą przenieść na Litwę.

WESTMINSTER GAZETTE 11.6. W art. wst., omawiając ostatnie wydarzenia związane z Rosją sowiecką, pisze, że podobno w Moskwie panuje panika a w Warszawie duży niepokój. Autor wyraża nadzieję, że wiadomości te są przesadzone, jednakże każdy kto pamięta 1914 r. nie może być całkowicie spokojny, gdy następuje wymiana not w kwestji zabójstwa. W Niemczech i we Francji wszystkie oczy zwracają się na Polskę, gdy w Sowietach wre i można uważać za rzecz pewną, iż państwa będą się starały by konflikt nie rozszerzył się. Stresemann napewno w rozmowie z Czicherinem udzielił mu w tym względzie dobrych rad. Niemcy nie są zainteresowane w konflikcie pomiędzy Polską i Sowietami i większość ludności niemieckiej nie pragnęłaby przybliżenia się bolszewizmu do granic Niemiec. Polska wykazała, że może dać sobie radę, gdy zagrożona jest przez Rosjan, potrzebuje ona jednak pokoju i ustalonych warunków ekonomicznych. Porozumienie z Rosją musi być koniecznością dla Polski, jeżeli ma się czuć bezpieczną z obecnymi granicami i posiadłościami. Dla Francji wznowienie niepokoju na Wschodzie Europy jest groźbą dla całej struktury traktatu Wersalskiego. W zakończeniu autor pisze: w obecnej sytuacji rzeczą konieczną jest wspólna linja polityki wobec Rosji przynajmniej pomiędzy państwami locarneńskimi. Należy się spodziewać że coś w tym względzie zostanie uczynione na konferencji Rady Ligi.

THE DAILY NEWS 11.6. W art. wst. pisze, że Rosja nie pragnie wojny, pominawszy już fakt, że czerwona armja chociaż groźna na papierze w rzeczywistości jest źle wyekwipowana i nie ładuje się do poważnej kampanji.

THE DAILY TELEGRAPH 11.6. Kor.dyplom. pisze, że pełne godności i poprawne stanowisko rządu polskiego w obliczu braku umiarkowania w notach sowieckich jest całkowicie oceniane w kołach angielskich.

LE MATIN 11.6. pisząc o przyjeździe do Paryża p.ministra Zaleskiego, zaznacza, że fakt ten jest dowodem, iż Polska nie żywi żadnych obaw co do konsekwencji politycznych zabójstwa Wojkowa. Sowiety podnoszą wiele krzyku, posyłają wojska na granicę polską i chińską, wszędzie jest panika. Autor zaznacza: "Tyle krzyku o nic". Polska napewno nie życzy sobie restauracji monarchji w Rosji, a Anglja chce jedynie izolować się od tego kraju.

DER TAG 14.6. pisze kores. z Warszawy, że druga nota sowiecka wywołała oburzenie w Warszawie i przeważają w prasie głosy, aby na nią rząd nie odpowiedział względnie aby ją zbagatelizował.

NEUE ZÜRCHER ZTG. 9.6. akcentuje z okazji zamordowania posła sowieckiego Wojkowa, że morderstwo dokonane na osobie posła zawsze było uważane za złamanie prawa międzynarodowego. Dalej dzień. pisze, przytaczają w całości notę rządu sowieckiego do rządu polskiego, że byłoby

trudno poprzeć zawarte w niej twierdzenia dostatecznie wiarogodnymi dowodami. W związku zbrodni fanatyka w Warszawie z wypadkami w Londynie i Pekinie, na co się Moskwa uskarża, nie zechce uwierzyć żaden spokojnie myślący człowiek. Natomiast obwinienie rządu polskiego, że toleruje organizowanie zbrodni politycznych zostanie odparte najpewniej w ten sposób, gdy zostanie przeprowadzone najszerze i bezwzględne dochodzenie, którego wyniki musiałyby być dostępne dla wszystkich.

JOURNAL DE GENEVE 12:6: drukuje kores. z Warszawy o zabójstwie Wojkowa, które - zdaniem autora - wywołało wrażenie tak wielkie, jakiego nie pamiętano od dni majowych. Wojkow uchodził za zwolennika paktów gwarancyjnych pomiędzy Sowietami a Polską. Art. zaznacza poprawne postępowanie rządu polskiego: "W Moskwie nie omieszkają uczynić rządu polskiego odpowiedzialnym za zabójstwo, ale są to tylko manewry obliczone na wewnątrz". W dalszym ciągu art. zaznacza neutralność Polski w konflikcie angielsko-sowieckim: "Obecnie kolej na Moskwę wykazania dobrej woli i wypełnienie zobowiązań traktatu ryskiego". Art. wylicza szereg zobowiązań sowieckich, które nie zostały dopełnione.

L'INDEPENDANCE BELGE 11:6: pisze, że zabójstwo Wojkowa było dla Sowietów pretekstem do rozmaitych wystąpień dyplomatycznych, które właściwie łączą się z faktem zerwania stosunków anglo-sowieckich. Rząd sowiecki zagrożony jest z rozmaitych stron na gruncie wewnętrzno-politycznym. Stosunki z zagranicą również nie są pewne. Francja jest ściśle złączona z Polską. "Co będzie jeżeli Moskwa uprze się przy odpowiedzialności Moskwy za zabójstwo." Co do Włoch niewiele brakuje, aby Mussolini za przykładem Anglii zerwał stosunki z Sowietami. Tak samo państwa bałkańskie. Pobłażliwość dla Sowietów coraz bardziej zaczyna się wydawać zbrodnią przeciw cywilizacji i swobodzie. Wielkie mocarstwa powinny skorzystać z chwili i przyszłość swą uniezależnić od nich.

OSSEVATORE ROMANO 11:6: zamieszcza art. "Po zabójstwie Wojkowa", w którym zaznacza zaniepokojenie świata wobec ohydnej propagandy bolszewickiej. Mogłoby się zdawać - zaznacza dzień: ironicznie - że bolszewizm, który zrzuca na Polskę odpowiedzialność za zabójstwo dokonane przez przestępcę rosyjczyka, sam jest zwiastunem pokoju i sam nie jest winien zabójstw niewinnych ofiar.

STOSUNKI POLSKO-NIEMIECKIE.

KONIGSBERGER HARTUNGSCHE ZTG. 10:6 i inne dzienniki niemieckie przedrukowują wywiad senatora Lemery, udzielony korespondentowi paryskiemu "Dresdener Neueste Nachrichten" w sprawie okupacji Nadrenji. Lemery miał oświadczyć, że zniesienie okupacji nie może nastąpić bez ułożenia stosunków na wschodzie. Polscy parlamentarzyści łącznie z socjalistami obstają przy żądaniu gwarancji pokojowych na wschodzie wzajemian zniesienia okupacji. Z tych względów, sądzi Lemery, że należy ułożyć znośne stosunki pomiędzy Polską a Niemcami i usunąć sprawy sporne. "Korytarz" w swej obecnej postaci jest przeszkodą dla pokoju, jak również sprawa G. Śląska musi być załatwioną. Jeżeli ma nastąpić porozumienie polsko-niemieckie potrzebna będzie rewizja traktatu wersalskiego odnośnie do spraw wschodnich. Żądaniem dyplomacji francuskiej powinno być zainicjowanie paktu gwarancyjnego polsko-niemieckiego.

POLSKA A CZECHOSŁOWACJA:

FRANKFURTER ZTG: 11:6. Kor: z Warszawy pisze o nieporozumieniach polsko-czeskich: Choć Polskę kosztowało sporo zawarcie z Czechosłowacją traktatu handlowego, w którym tranzyt materiałów wojennych został uregulowany i te materiały zostały uznane za artykuł handlu; to przecież istnieje ta trudność; iż rząd czechosłowacki na wypadek wojny spowoduje strejk robotników i zrzuci z siebie odpowiedzialność za zatrzymanie transportu. Polska zaś posiada ograniczoną możliwość dowozu sprzętu wojennego przez morze i przez Rumunję, z którą graniczy na małej przestrzeni. Rząd czechosłowacki śledzi z niezadowolaniem polskie projekty co do oswobodzenia Ukrainy i chciałby aby polacy jaknajmniej obarczali się sprawami Rosji, gdyż czesi uważają się za najbardziej uzdolnionych dla zajmowania się jej interesami. Kilka faktów ilustruje stosunki polsko-czechosłowackie: 1: minister Benes w wywiadzie wskazał na Polskę jako na Bałkan północy, 2: kupcy czescy nie otrzymali pasz portów na Targi Poznańskie; w dementi powiedziano tylko, że p. Samek od którego to zależało nie jedzie na Targi i wobec tego zrezygnowali wszyscy inni; 3: demonstracja antyczeska ukraińców we Lwowie i t.d. Pomimo więc różnych oznak przyjaźni i wycieczek istnieje między obu państwami wzajemna głęboka niechęć, która pozostanie dopóki Polska popierać będzie niepodległość Ukrainy.

2. ZAGADNIENIA OGÓLNE.

SYTUACJA POLITYCZNA ZSRR:

THE DAILY TELEGRAPH 11:6. W art: wst: pisze, że rozstrzeliwując dwudziestu więźniów politycznych bez sądu rząd sowiecki miał na celu wywołanie strachu. Tylko przez wpojenie bojaźni rząd ten może trzymać się przy władzy. Wznowienie czerwonego teroru jest dla sowie-
tów rozpaczliwym środkiem obrony.

Wogóle prasa konserwatywna i liberalna angielska wyraża oburzenie z powodu stracenia przez GPU 20 ofiar.

PRAWDA 10:6 W art: wst: p:t: "Furja szpiegostwa" pisze, że angielska misja z ZSRR była głównym sztabem szpiegostwa przeciwko ZSRR i ukryciem dla zabójców i podżegaczy. Ustaliły to z całą pewnością fakty i dokumenty.

LA TRIBUNA 7:6. Korą z Moskwy pisze o silnem zareagowaniu na zerwanie z Anglią w Rosji: Utrata wielkiego rynku angielskiego niepokoi rząd moskiewski. Szuka się spiesznie nowych rynków zbytu. Przede wszystkim zwrócono się do Niemiec, Austrii i Czechosłowacji. Żywi się jednak i wielkie nadzieje na Amerykę; liczy się również na Francję i na Włochy. Jednocześnie koła rządzące obawiają się, że Anglia może wyrzucić presję na rządy państw zaprzyjaźnionych lub państw potrzebujących jej przyjaźni, by te przyłączyły się do bloku antysowieckiego ekonomicznego.

Dzienniki włoskie z 11:6. podają wiadomości o nowej fali teroru w Moskwie w związku z zabójstwem Wójkowa. Szwierdzają, że Sowiety bardziej są oburzone na Anglię niż na Polskę.

L'INDEPENDANCE BELGE 12:6. zaznacza okrucieństwo i zezwierzęcenie Sowietów. Rząd moskiewski stracił wszelką miarę po zerwaniu

stosunków z Anglią, na których bardzo mu zależało: Art. daje do zrozumienia, że Sowety są manekinem w rękach Niemiec.

STOSUNKI NIEMIECKO-SOWIECKIE:

THE TIMES 10:6. Kor: z Berlina pisze, że są dane pozwalające przypuszczać, iż podczas rozmowy Stresemanna z Cziczerynem nie powzięto żadnych decyzji o większym znaczeniu. Możliwe iż poruszano kwestję udzielenia dalszych kredytów niemieckich Sowietom. Zdaniem autora nie należy się spodziewać w najbliższej przyszłości ważnego kroku w stosunkach niemiecko-sowieckich, chociaż możliwość pewnych układów sowiecko-niemieckich może odegrać nieznaczną rolę w zamierzonych dyskusjach w Genewie. Nawiązując do rozmowy Stresemanna z przedstawicielami partji nacjonalistycznej i posiedzenia gabinetu przed wyjazdem do Genewy, autor pisze, że obrady były poufne: Nacjonałiści zdecydowali się jednak nie wiązać rąk Stresemannowi.

THE DAILY TELEGRAPH 9:6. Kor: z Berlina pisze, że w tamtejszych kołach politycznych duże znaczenie przypisuje się rozmowie Stresemanna z Cziczerynem. Rząd niemiecki pragnie bardzo by podniecenie Moskwy z powodu zabójstwa Wojkowa nie przybrało zbyt wielkich rozmiarów. Kwestja ta była poruszana w rozmowie i Stresemann wywierał wpływ łagodzący: W kołach dyplomatycznych berlińskich uważa się, że Cziczeryn po powrocie do Moskwy zużyje swój wpływ by przeszkodzić przedsięwzięciu przez Sowietów zbyt pośpiesznego kroku, któryby w dalszym ciągu skomplikował międzynarodową sytuację.

VORWARTS 10:6 pisze w art. wst., że Cziczeryn zawsze składa niemieckiego ministrowi spraw zagranicz. wizytę wówczas gdy ten wybiera się na posiedzenie Ligi Nar. Robi to wrażenie jakoby Sowiety chciały wpływać na stanowisko Niemiec w Lidze Nar. lub przypominać światu, że przez należenie Niemiec do Ligi Nar. nie zostały zniesione pewne traktatowe zobowiązania wobec Rosji.

FRANCJA A STANY ZJEDNOCZONE:

VORWARTS 12:6 pisze, że rząd amerykański powiadomił już rząd francuski, że Stany Zjedn. gotowe są rozpocząć rokowania w sprawie zawarcia między obu krajami traktatu wiecznej przyjaźni.

BERLINER TAGEBLATT 4:6 Kor: z Waszyngtonu pisze, że "Washington Post" potwierdza, iż rząd amerykański nie przyjmie ewentualnej propozycji min. Briand'a zawarcia paktu bezpieczeństwa. Organ republikanów pisze dalej, że Francja zamierza tylko w ten sposób odwrócić uwagę od swoich zbrojeń, zaproszenie zaś Ameryki na konferencję rozbrojenia na morzu, w Genewie, uważa za konieczne odrzucić. Jest bezcelowem rozpoczynanie układów o nowy traktat, dopóki Francja nie ratyfikuje traktatu o spłatę długów. Pakt bezpieczeństwa wciągałby Amerykę do spraw europejskich i wabiłby ją do Ligi Nar. przez tylne drzwi. Ostatnie meldunki z Genewy o zamiarze Francji wzięcia udziału w konferencji rozbrojeniowej morskiej znajdują tu przyjaźny odczynek.

